

LO CATALANISTA

Setmanari defensor dels interessos morals y materials de Catalunya

La correspondencia al Director.—Los originals no 's tornan

DIRECCIÓ, REDACCIÓ Y ADMINISTRACIÓ
Carrer de las Tres-Creus, n.º 9
SABADELL

PREUS DE SUSCRIPCIÓ
Sabadell 2 rals al mes.
Fora 8 » trimestre.
Un número sol. 1 »
Anuncis á preus convencionals

Biblioteca de LO CATALANISTA

APLECH DE POESÍAS

publicadas en aquest periódich

EN LO PRIMER ANY DE SA FUNDACIÓ

Forma un volúm en octáu de 170 planas y conté composicions dels següents autors:

Agnés Armengol de Badía, Dolors Moncerdá de Maciá, Joaquim Ayné y Rabell, Bonaventura Bassegoda, A. Bori y Fontestá, Víctor Brossa y Sangerman, Joaquim Cabot y Rovira, Joseph Calonge, Anton de P. Capmany, Jaume Collell, J. Cortils y Vieta, Modest Durán y Folguera, Joan Freixa y Cos, J. Got y Anguera, Angel Guimerá, Francesch Matheu, E. Moliné y Brasés, Jaume Novellas de Molins, Joan Pons y Massaveu, J. Puig y Cassanyas, Manel Ribot y Serra, J. Riera y Bertran, Rafel Sales, Pau Sans y Guitart, Eduart Toda, Jascinto Torres y Reyató, Jascinto Verdagner y Jaume Vinyals y Monclús.

Preu: UNA PESSETA

Pera 'ls suscritors: DOS RALS

Estará de venda á Sabadell en lo Centre de Suscripcions de Llorens Lladó, Sant Pau, número 4, y en la Imprempta d' aquest periódich, Capmany, número 18.

CENTRE CATALÀ DE SABADELL

Se convida als senyors socis de aquest Centre, á la reunió general que tindrà lloch lo pròxim diumenge, dia 30 dels corrents, á las tres de la tarde, en lo local de la Associació, Rambla, 48, primer pis, pera procedir á las eleccions dels individus que han de compondrer lo Consell general que 's deu elegir novament segons prevenen los estatuts de la Associació.

Sabadell 27 Setembre 1888.—P. D. del Consell general: lo Secretari de torn, *Modest Durán*.

SABADELL EN LA EXPOSICIÓ UNIVERSAL

En nostre últim número prometerem enterarnos del que podia haver-hi respecte al acort pres pel Jurat calificador que deu entendre en las instalacions fetas per los industrials de Sabadell en la Exposició Universal de Barcelona.

Lo que hem pogut averiguar es lo següent: l' esmentat Jurat calificador havia pres la decisió de que totas las instalacions d'aquesta ciutat formessin un cos colectiu al qual segons 'l seu mérit devia otorgarshi una ó altra distinció.

Resultant després d'aquest acort que corregueren veus de que hi havia expositors queixosos per no haverse consultat previamente lo seu parer en aquest punt, pera esmenar la falta en que devant d' ells s'havia incorregut, lo Gremi de Fabricants convocá dilluns als interessats pera donárl'hi conte de son comés y manifestárl'hi, que cas de no ser confirmat l' acort prés per los membres que componen lo Jurat, aquestos se veurían en la precisió de declinar sos cárrechs.

Los reunits acordaren per unanimitat aprobar l' acort pres per lo Jurat calificador.

*
* *

Aquest es lo fet.

Respecte á éll se'ns ocorren algunas observacions:

En primer lloch devém aplaudir sense reserves 'l que 's celebrés la reunió verificada en lo Gremi de Fabricants. Y ho aplaudim perque ella

representa una disposició inmillorable en los individuos del Jurat que reconeguent un erro de precipitació, l' han esmenat de la millor manera possible.

Nos en felicitém de veras per la dignissimas personas que en dit Jurat representan á Sabadell.

*
* *

Pero una cosa es que 'ns sembli bé 'l procedir seguit y una altre cosa es que 'ns agradi l' acort pres pel Jurat calificador y confirmat en la reunió aludida.

Nosaltres de cap manera podem creurer que sia procedent ni que convinga baix cap punt de vista 'l que precindeixin los industrials sabadellenchs de la seva personalitat respectiva pera formar un tot collectiu que respongui al nom de Sabadell.

Varias rahons nos obligan á pensar aixís.

Per una part, es matar tot estímulo en aquesta classe de concursos, l' equiparar la condició del fabricant ó productor rutinari y la del industrial intel·ligent. Si tot l' esforç que aquest últim desenrotlla pera honrar sa producció en la noble lluyta del treball, ha de obtenir lo mateix premi que la indolencia ó 'l descuyt dels altres que 's troban bé en sa modesta esfera sense nobles desitjos ni lloables aspiracions, tant se val que no 's sacrifiqui poch ni gons 'l primer pera representar un paper lluhit que no li ha de produhir cap ventatja positiva en gloria ni en profit. Precisament l' estimulo es una de las primeras condicions que han de regir á tot concurs pera que tinga un verdader éxit.

¿No es donchs ben sensible que 'l tal estímulo quedi actualment ferit de mort entre 'ls industrials de Sabadell, inutilisantlo pera tot altre acte que puga presentarse mes en avant baix lo carácter de lluyta ó de certamen?

A bon segur que aquesta consideració ha de fer gran pés en l' ánimo dels nostres industrials.

*
* *

Hi há més encare.

Un dels arguments que s' han aduhit á favor del acort prés; es lo de que ha de honrar-se més á Sabadell essent tota sa industria premiada, que no pas essentho solsament alguns de sos productors.

Aixó, que ho considerém fins á cert punt discutible, per estar en

la convicció de que tots los premis que sobre industrials sabadellenchs recaiguin honran molt senyaladament á nostra ciutat, no es motiu pera que 's deixi apart lo mérit particular que á cada qual li correspongui.

Bona prova n' es 'l mateix *Reglament pera 'l Jurat* que regeix en la Exposició Universal de Barcelona.

En efecte: entenent lo Consell Directiu de la Exposició com entenem nosaltres que la entitat del expositor no ha de sacrificarse absolutament per cap concepte en la concessió de recompensas, acordá incloure en aquell reglament lo següent justíssim article que mereix general aplauso.

"Art. 18. Sens perjudici de la qualificació y recompensas particulars respecte als objectes que presentin los expositors per conducte de alguna Societat, Institut ó Agrupació, se podrá concedir premi especial á la Corporació que 'ls hagi presentat."

Com se veu, donchs, la Junta de la Exposició considera com nosaltres que no es incompatible la gloria de Sabadell y la dels seus industrials en particular.

Perque podria concedirse á aquestos segons autorisa 'l reglament los premis que 's mereixen quedant al mateix temps distingida ab un *premi especial* la agrupació fabril de Sabadell.

*
* *

Ab tot lo dit n' hi hauria prou ja pera deixar ben justificat lo parer de Lo CATALANISTA.

Pero hi afegirém dos paraulas:

En nostre concepte 'l resultat de la reunió celebrada 'l dilluns en lo Gremi de Fabricants no es la verdadera expressió del que pensan los industrials de Sabadell.

La consideració y la simpatía que per sas rellevants dots tenen contretas los individuos que representan á Sabadell en lo Jurat calificador, pogueren fer que l' acort pres per aquest resultés válit: á no ser tals circunstancias segurament hauria tingut impugnadors.

Nos mouhen á fer tal afirmació, per una part las ideas que hem sentit exposar privadament á varis fabricants, y per altra part la natural consideració de que es impossible renuncihi ab gust á una honrosa distinció 'ls industrials que fent lloables sacrificis s' han portat com á bons en la grandiosa Exposició catalana.

Lo que hi há, y aixó diu molt en pró de la delicadesa dels que 's consideran acreedors á premi, es que aquestos no han volgut passar per egoistas devant de sos companys atacant un acort que á ells mes que á ningú deu perjudicar.

*
*
*

Finalment, tothom sab quant es lo patriotisme y la sinceritat de aquesta publicació en tot lo que interessa á Catalunya en general y á Sabadell en particular.

Tothom sab que cap passió baixa ni cap mesquí interés nos mouhen á pendrer part en qüestions de cap mena que á Lo CATALANISTA pochs beneficis li han de reportar.

Hem dit la nostra opinió sobre un assumpto de vital importancia, y després d'haver sigut en ell tant franchs com nos creyem obligats á serho, sols sentiríam que 's jutjessin malament las nostras patrióticas indicacions.

Tant es aixís, que precisament la causa que majorment 'ns ha obligat á dir alguna cosa sobre aquest punt es lo recort dels molts y pacientíssims treballs que degué verificar lo Gremi de Fabricants pera que concorreguessin dignament á la Exposició 'ls industrials d' aquesta ciutat: lo qual nos fa pensar que si aquestos no 'n treuhen cap profit immediat, segons las forsas de cada hù, en aquell Certamen, mes avant en altre ocasió de compromís ha de ser imposible tornarlos á congregiar pera que homrin en noble competencia la fabricació del pays. Més que més quan concedintse premi aquesta vegada no mes á la entitat Sabadell poden considerarse favorecuts ab tal distinció no sols los expositors sinó també 'ls que desobehint la veu de la Patria no han volgut concorrer á la imponent manifestació del poble catalá.

SECCIÓ POLÍTICA

Ja ha comensat pera nostra ciutat lo que deyam en l'article del passat número.

Lo gefe del partit federal don Francisco Pí y Margall ha romput 'l glas y ha deixat sentir sa veu als pochs correligionaris y molts curiosos que s' han dignat escoltarlo.

¿Qué ha dit en conclusió?

Res de nou. Lo que ha manifestat cent mil vegadas ab mes ó menos varietat de tons.

Lo únich digne de tenirse en compte es que ha parlat en castellá y que no ha dit res de la industria catalana.

Es á dir; que no estima á sa llengua, ni tracta de defensar los interessos de la terra.

¿Qué poden donchs esperar d' ell, los federals de aquesta ciutat?

Una observació.

Com sol fer de tant en tant, s' ha descuidat de parlar del pacte.

Se veu que entre ells haurán *pactat* no parlarne més.

Ja fan bè.

Perque sino, ab alló del pacte sinalagmàtic, conmutatiu, bilateral, etc., etc., s' esposan á no entendrers ells mateixos.

Que no fora pas la primera vegada que sucseheix als partits polítichs madrilenys.

Un altre observació curiosa.

Hem notat que durant la estada en Catalunya del senyor Pi y Margall, un dels críts ab que se l' ha volgut obsequiar més es lo de *Viva el hombre honrado*.

En certa part no 'ns desagrada lo visca citat, puig sapigut es que 'l principal motiu de donarlo es lo de haver rebutjat la cesantia de ministre en un pays en que pera obtenirla 's faria qualsevol cosa.

Y 'ns plau molt també que 'l poble aclami y veneri la honradés ab preferencia á las demás qualitats polítichs.

Pero en cambi no deixa de ser en extrem xocant als que impassius contemplan certes ovacions, per la següent reflexió que á nosaltres nos inspira.

De sobras es sapigut que tota alabansa extremada implica lo reconeixement de inferioritat envers la persona que 's tracta de enlayrar.

Joan Blancas sacrificant á son fill com *Guzman el Bueno*, no tindrian pas lo nom que tenen en la historia si tots los pares fossin capassos de imitarlos.

¿No 'ls hi sembla, donchs, á nostres llegidors, que 'ls que han cridat *Viva el hombre honrado* al senyor Pi y Margall, venen á manifestar casi implícitament que no farien lo mateix si 's trobessin al seu puesto.

Heus aquí una observació que recomanem als que atolondradament s' han fet lo poch favor de no creurers tan hourats com lo seu gefe.

Per acabar.

Asseguran los periódichs de Madrit que s' han coaligat pera obtenir lo prompte triomf de la república les senyors Pi y Margall y Ruiz Zorrilla.

Vegis are la constancia en los ideals federatius del senyor Pi, si 's coaliga ab lo unitarista Ruiz Zorrilla.

¡Y que ha de fer!

¡Al cap y al fi es polítich madrileny; y no seria la primera vegada!

Si 'l govern liberal jugués á cartas com juga ab la riqueza del pays, podriam ben dir que 'ls trumfos son espasas.

No de altre manera 's compendria l' embolich de cordas que hi ha en la situació entre 'l ministre de la Guerra, 'l general Martínez Campos y 'l general Cassola.

Es avuy 'l triumvirat que domina y es precis no disgustarlos si 's vol viurer en pau.

En todas las situaciones políticas madrilenyas hi han hagut épocas en que 'ls trumfos han sigut espasas, ó be copas, ó be oros.

Llástima que may hagin sigut trumfos bastos.

Perque es lo que necesitan.
Un bon bastó.

Pera combattrer la *Revista de Sabadell* los nostres sueltos del últim diumenge, renuncia á tota classe de arguments que pугan justificar sa conducta y entrega la qüestió discutida al *fallo del públich* al qual se somet sense replicar una paraula mes.

Lo que vol dir, al nostre judici, que la *Revista* creyent agotat ja l' arsenal de sas rahons, fa una retirada *honrosa*.

Nos en alegrém perque aixó prova quant acertadas han sigut las observacions de LO CATALANISTA.

Pero se 'ns ocorre ¿no hauria sigut millor pera l' simpátich colega retirar-se *honrosament* desde la primera réplica, prescindint de certs termes, alusions y defensas que sols han servit pera posar en evidencia la vritat que 'ns assisteix á nosaltres?

Perque ara, ah rahó, l' públich se creurá que la *Revista* renuncia generosamente á la ma de una donya Leonor que préviament li havia donat ja carbassa.

Altrament, la *Revista*, á qui may li agrada comentar lo procedir de sos colegas, comentant la Secció Política d' aquest periódich, diu que es la «armonia imitativa dels periódichs politichs madrilenys en sas seccions de *política menuda* hont se respon a un argument ab un *xascarrillo* per obra y gracia del *flamequisme dominant*.»

Creyé'm que l' colega s' ha equivocat de bona fé.

Los *xascarrillos* no son patrimoni dels periódichs madrilenys.

Ni molt menos.

Lo que fan aquells periódichs es ser los *únichs* que 'ls aplican á tots los assumptos que 's presentan, ja sérios, ja lleugers, tant si son fonamentals com de ridícula transcendencia.

Nosaltres en cambi, sols apliquém tal sistema als assumptos que realment es impossible tractarlos en serio, no mereixent per sa relativa futilitat párrafo apart.

Y res de *flamenquisme*.

Qué be sab lo colega quan lo combatim sense treva y ab tota la ánima, nó com alguns periódichs que l' mateix consideran interessants pera l' públich y donan lloch en sas planas las á *corridas de toros* que á un altre qualsevol espectacle per moralisador que siga.

Diu la *Revista* que no es amiga de discutir la conducta de sos colegas.

Nosaltres tampoch, pero desitjém que á cada cosa se la bateji ab son nom.

Y quan no 's fa aixís, nos creyé'm obligats á cridar la atenció de qui 's equivoca.

Per aixó aludirem á la *Revista de Sabadell* mes quó á altres periódichs no regionalistas.

Aquell té compromisos ab la opinió: los altres poden fer lo que 'ls hi acomodi sense que 'ls hi puga ser retret.

Vetaquí justificada la nostra oficiositat.

Nosaltres hem cregut que la *Revista* no li prestava l' degut homenatge al mot *regionalista* que s' aplica ab gran satisfacció nostra, y senzillament ho hém fet constar aixís exposantnos á disgustar al colega ab gran dolor de l' ánima.

Perque som tan radicals en aquest punt que fins li agraïrém á la *Revista* y á tots los colegas que vullgan ferho, que 'ns indiquin de tant en tant si sabém cumplir ab lo sagrat programa que 'ns havém imposat, pera esmenarnos ó afirmarnos en la nostra actitud en benefici de Catalunya.

Y aixó que som tan *eminentes* segons digué la *Revista*.

Diu ademés la *Revista* que si no té prou *energia y rivesa en l'enaltiment dels ideals* es perque *sas facultats no li permeten més*.

Nosaltres rebutjém en absolut tan modesta afirmació.

La *Revista* té sobradíssimas facultats pera ser un dels mes esforsats campions del catalanisme.

Aixó tothóm sab que no es disculpa.

Ben al contrari: si nosaltres nos atrevím á ser exigents respecte del colega, es perque tenim la convicció de que conta ab elements de válua que podrian fer gran feyna en la tasca regeneradora.

Y considerém una llástima que tals elements no sigan mes fermes en lo lloch del combat.

En quant á la observació de que la *Revista* es sols un periódich de *avisos y notícias*, la trobém també fora de lloch.

Perque no es incompatible ni molt menos la integritat *regionalista* y 'l compromís de donar *avisos y notícias*.

Ja que al menos podria 'l colega prescindir patrióticament de aquells *avisos y notícias* que poden perjudicar á la causa de Catalunya.

Que es lo que nosaltres demaném.

Volém prescindir dels *requiebros* que 'ns dirigeix lo colega perque no 'ns agradan las adulacions.

Creyém cumplir la nostra obligació... y prou.

Pero hem de fer constar, aixó sí, que LO CATALANISTA no vol ni ho ha pretengut may ser l'únic porta-veu del regionalisme á Sabadell.

De tal manera que res nos plauria tant sinó l'haver de pendrer per *mestre* á la *Revista* en la defensa de la causa nostra.

Respecte á la afirmació de que 's pot ser *regionalista* sense escriurer en catalá, permetins 'l colega li recordém que una de las primeras reivindicacions que ha de intentar Catalunya es la de la llengua.

Y aquesta s'enalteix molt mellor 'práctica que teóricament: es á dir s'honra mes usantla que no pas recomanant que la usin los altres.

¡Quí pot duptar en la eficacia de la propaganda que te per guía l'exemple!

Pero ab tot lo dit, sentim no haver complascut al colega deixantli fer tranquil sa via, com ell nos deixa fer la nostra.

Hem dit ja perque obrém aixís.

LO CATALANISTA no hi pot fer més.

Allá ahont hi hagi per defensar un concepte de regionalisme, allí s'haurá de trobar sempre á despit propi y de tothom.

Si va errat en aquesta conducta, prénguin la Pátria en compte las nostras inmillorables intencions.

Avuy, per exemple, hem d'acabar aquestas ratllas ab un altre observació dirigida al colega.

Aquestos días ha vingut á Sabadell lo senyor Pi y Margall.

Y la *Revista* s'ha ocupat detingudament de son viatge detallant vetlladas, dis-

cursos y demás, *sense comentarlos ab lo criteri sá que ella sustenta.*

Fins ha publicat aquell *Discurso entero y pronunciado por D...* á que aludíam en l' article del número anterior.

¿Veu la *Revista*? Aixó no consona ab los ideals catalanistas.

A nostre modo de veurer, tal actitud del colega contribuëix á propagar y á donar importancia als partits polítichs que la *Revista* deu jutjar, com ho fan tots los periódichs de la agrupació nostra, dignes de las censuras á que s' han fet acreeadors per sas secundarias miras.

¡Y no es ben sensible que hagi de ser la *Revista de Sabadell*, diari *regionalista*, eco un dia dels republicans federals y un altre dia dels possibilistas y mes endavant dels conservadors, etc., etc.!

UN PAS MES

VI

DE LA PROPAGANDA Y ORGANISACIÓ DE LAS ESCOLAS CATALANAS

Després de lo que deixém exposat en nostres articles anteriors, quedant refermada la teoria en que científicament s' apoya Catalunya, y qui diu Catalunya diu las demás regions, pera adoptar la ensenyansa ab la base de la llengua nadiua, creyém del cas entrar tot seguit en lo plantejament d' algunas ideas necessarias que, á nostre entendre, poden esser del tot útils pera 'l noble fi que 'ns proposem.

Consti abans, que no preteném, baix aquest concepte, més que presentar nostra humil opinió, susceptible com puga serho qualsevol altra de refutació ó reforma per part de nostres digníssims companys de professió que están d' acort ab nosaltres respecte de la gran conveniencia *de que als noys se 'ls instruëixi ab la llengua que coneixen.* Si nostre humil parer fa que haguém contribuït á la realisació de tan important projecte, sancionat per lo Congrés Nacional Pedagógich, nos considerarém, además d' honrats per tal motiu, haver complert ab lo sagrat deber que s' imposa tot professor al obtenir lo títul, de procurar no sols pels beneficis materials y morals per lo que correspon á sa personalitat, si que també per lo que puga afectar al prevenir dels deixebles pera 'ls quals té 'l deber de vetllar desde 'l día que 'ls posan baix son especial cuydado y direcció.

Lo Mestre 's constituëix en segon pare de sos deixebles, y per cap concepte deu consentir que la seva educació sufreixi entorpiment, procurant proporcionárlshi tots aquells medis, que, deguts ja á sa iniciativa ben fundada, ó ja aconsellats per la rahó que 's desprén de las lleys naturals y lógicas, puga portarlos pel verdader camí de la ciencia, á fi de ferlos ciutadans intel·ligents, honrats y laboriosos y puguin per lo tant, arribar á ser útils á la societat.

En aixó estriba, donchs, tot lo mérit del Professor de primera ensenyansa y ho repetim; inspirarse sempre en tot lo que pot y deu produhir un bon resultat que 'ls encamini en temps á venir á gosar d' una vida exempta de vicis, á que professin amor entranyable á la familia pera que sian després models de pares y bons y lleals defensors de la pátria que 'ls ha vist naixer y tenen d' ella totas sas afeccions.

De la indiferencia ó del compliment poch fidel del precepte que hem esmentat, no hi ha que dubtar que 'ls resultats serán sempre negatius y del tot contraris al saludable objecte que pot proporcionar una bona educació.

Y aixó es verament sensible á tot serho, quan per causa de conveniencia particular ó per motius que poguent esser del domini y poder del Professor pera contrarrestarlos, se deixan d' evitar los efectes d' un mal método d' ensenyansa que comensa per presentar confús y del tot gens expressiu, aixís com los primers rudiments de qualsevol ram d' instrucció, las máximas mes essencials que fassin concebir als noys las bellesas incontrastables del honor, de la virtut y de la gloria.

Per aquest motiu creyém just y oportú, pero oportuníssim, que donadas las simpatías ab que ha sigut acullida per part del Professorat la idea d' implantar la ensenyansa catalana, del terreno de las teorías se passi tot seguit al de la práctica sense esperar temps y mes temps, que á mes d' esser un perjudici de consideració, desdiria de la activitat de que tantas probas té donadas lo caracter catalá.

¿No queda aprobat que la ensenyansa als noys en llengua estranya es contraproduhent y que, per lo tant, deu instruirse ab la llengua que coneixen? ¿Per qué, donchs, retardar sense motius poderosos que aixó 'ns obliguin? ¿No seriam per ventura, de continuar ab lo mateix método, los verdaders causadors dels mals que nosaltres mateixos hem regonegut? ¿Per qué serho ja mes á gratscient? ¿Es que 's espera de Madrid la aprobació de la conclusió de que es objecte nostre treball?

Hora es ja de que quedém del tot desenganyats, que semblants demandas produheixen en los alts poders del Estat la major indiferencia, en que 's dona per tota bona resposta, *se procurará (?) estudiar el asunto... que pasará á la Comisión correspondiente para que dictamine... cubrint després aquestas ab afalagadoras frases de los laboriosos catalanes son dignos de toda atención... que Cataluña, orgullo de la nación española, fuente inagotable del trabajo y de la actividad.... etc., etc.,* paraulas y mes paraulas que saben emplear pera sortir d' apuros y que fan passar las oportunitats sense obtenir cap resultat favorable. D' aixó 'n tenim prou bona experiència.

Tením molt present que acabadas de votar las conclusions del Congrés, lo senyor don Santos de Robledo que vingué expressament de Madrid pera presidir las sessions, y en son discurs de clausura prometé interessarse vivament aprop de las personas que deuen donar son fallo, pera que 's dignin concedir lo que en las conclusions se demana, puig que era cosa per ell justa y rahonable 'l defensar y atender los intereses generals del magisteri ja que aquest es la base ahont descansan totas las manifestacions del saber humá, ja que sense 'l Mestre de primeras lletras no seria possible entrar en lo camp de las grans concepcions, que immortalisan al home y 'l guian per lo verdader camí del progrés.

Per bona que sia la intenció y empenyo del senyor Robledo, y disfruti además d' una influencia extraordinaria dins de la esfera oficial, podran resultar aprobadas de 46 conclusions, fins á 43 si 's vol; mes las tres que interesan vivament al Professorat tan en lo terreno moral com en lo económic, aquestas, de segur, y no cal formarnos ilusions, que serán tot seguit desatesas. La que tracta d' impedir l' intrussisme en la ensenyansa y la que 's refereix al augment de sou dels Professors, pecariam de lleugers si hi tinguessim la mes petita esperansa; encara que ben mirat, no sería estrany que aquesta última fos á la fi atesa ab l' intent d' aufegar la conclusió que per ells revesteix un caràcter mes inconvenient ó sia la de concedirnos la ensenyansa en la llengua que 'ls noys coneixen, per mes que estém convensuts de que tal cosa no lograrian, ja que la dignitat de nostres companys de professió, ab tot y esser la posició de la major part modesta y humil, no es susceptible d' esser mercadejada y comprada com se merca-deja y compra facilment la de certs homes polítics per vergonya y deshonra d' aquesta desventurada nació á la qual contribuheix cada día mes á ferla anar per lo camí de la miseria y á mostrarla ab los papers me ridiculs al davant de las nacions extrangeras mes civilizadas.

La conclusió que 's votá sobre la instrucció de la ensenyansa de la llengua francesa, podém donarla per aprobada, com ho seria aprobada la que 'n proposés alguna altra avans que la nostra propia.

Lo *dialecte* catalá, dirán, bé prou increment que pren cada any ab los Jochs Florals y altrás manifestacions que deurian reprimirse ab tot rigor... ¡Sense donarse compte de que desitjem saber bé la nostra, pera apendrer després tal com se deu la llengua castellana y després d' aquesta las demás que á un li convingan!

No cal pensar, donchs, en obtenir un resultat satisfactori respecte de la sollicitut sobre la concessió de la ensenyansa catalana: per las rahons que hem exposat y moltras altrás que podriam citar.

Refiantnos de nostras propias forsas, y guiantnos una ferma y decidida voluntat, podém estar convensuts de que no 'ns ha de faltar l'apoyo moral y material que sia necessari de tots los bons catalans, y si al principi's presentan alguns obstacles com se 'n presentan á tota idea nova é important, aquestos indispensablement se desvaneixerán ab lo calor de nostra constancia y á mida que 's vagi propagant com se deu que nostres propósitos están inspirats en l'esperit d'avens que guia als pobles per lo camí de la verdadera perfecció de la inteligencia humana.

A la Associació de Mestres li toca per aquest motiu empendrer novament aquesta segona tasca, ja que tants bons resultats obtingué de la primera, creguts que no han de faltarli tota mena d'aculliments per lo bon éxit de tan noble empresa.

A qual fi deuria convocar altre Congrès, pero purament regional, pera tractar exclusivament dels medis necessaris que pugan facilitar la nova ensenyansa, aixís com també resoldrer tot lo convenient respecte del método ó procediments que en la mateixa deurian emplearse, á fi de que tots los Professors adherits á la idea poguessin ilustrarse sobre 'ls diferents punts que convé posarse d'acort, pera la marxa ordenada que 's cregui útil adoptar.

Pera 'ls efectes indispensables que assegurin la empresa, y sian una garantía palpable del éxit que es d'esperar, se fá precis publicar profusament, ja per medi de la premsa y en particular la professional ó ja per medi de circulars dirigidas als pares de familia, las resolucions presas per lo Professorat, explicant tan clar com breu sia possible, l'objecte que 'l mou á reformar la ensenyansa á fi de que cap d'ells pogués interpretar en mal sentit dita reforma, que en veritat sia dit, no es d'estranyar en alguns pares, que no tenen la culpa, si may no han sentit anomenar sisquera la paraula Pedagogia.

Per altra part, (y tením la gran satisfacció en publicarho) una important Corporació de Barcelona, lo *Centre Escolar Catalanista*, qual programa y objecte de la mateixa es precisament lo de propagar en primer lloch que la ensenyansa, tant en la Universitat com en los Instituts y escolas d'instrucció primaria de Catalunya, sia donada en la llengua propia de la nosta terra, te entre altres travalls portats á cap, la idea de crear un *Patronat de la ensenyansa catalana*; en proba d'aixó que te en son poder los estatuts que han de regir á tant benéfica Associació, impresos y aprobats per lo Govern civil de la provincia, puig que 'ls informa favorablement del tot la Junta provincial.

Dit Patronat, al qual s'hi troban ja inscrites bon número de personas respectables, ja per sa desembrassada posició las unas ó ja per sos mérits literaris y científichs las altres, es de creurer, y cuydado

que no volém pecar d' optimistas, que ha de proporcionar ventatjas profitosas pera 'l fi proposat ab protecció tant desinteressada en favor del patriotisme y de la filantropía dels que d' un modo tant directe cooperan á la realisació de tant importantíssim projecte. (1)

Una vegada establert y funcionant 'l Patronat tant en lo técnich com en lo administratiu y económic y 's vagin donant probas y mes probas dels beneficis morals é intelectuals que ha de proporcionar aquesta institució, de segur que las Diputacions provincials y la gran majoría de municipis s' unirán á la veu del Patronat, consignant alguna subvenció aplicable á la escola ó escoles de cada provincia ó lloch respectivament en que 's troban establertas.

No podém may creurer que aquestas Corporacions desatenguin tants sagrats debers, tenint en compte la tendencia de que vindrían revestidas las escoles catalanas, d' ensenyar á llegir y escriurer correctament la llengua de Catalunya, y per medi d' ella adquirir també tots los demás coneixements possibles que son d' incumbencia y propis d' esser ensenyats en tota escola d' instrucció primaria. De manera, que no pot duptar ningú que la ensenyansa fos incomplerta, puig que la llengua castellana sería igualment cursada, sens dupte, ab mes profit que ab lo método actual.

Donats aquestos precedents, sens por de cap mena, podém assegurar que tindrà adictes lo nostre projecte, pera ajudar á aixecar aquest monument, per major gloria de la nostra terra, ja que ab lo Congrés Pedagógich s' hi posá de fet la primera pedra.

FRANCISCO FLOS Y CALCAT.

(De *La Renaixensa*).

POLS

D' un llibre, entre dos fulls, aqueixa tarde
las he trovat, marcidas, sens flayror;
flors que recordan aquells jorns ditxosos,
entre mos dits avuy s' han tornat pols.

Una anyada han restat arreconadas,
y al véurelas ¡quin salt m' ha fet lo cor!
venturas y plahers, ditxas y joyas,
tot ha finit per sempre, tot es pols.

Ulls de cel, trenas d' or y mans de rosa,
praderas, boscos, rius, serrats y monts,

(1) Reservém per altra ocasió no llunyana 'l donar á conèixer los articles que componen los Estatuts del referit Patronat.

besos, amor, sospirs, llàgrimes, queixas,
fumeras esventadas, pols y pols.

D' eix llibre, entre dos fulls, encare servo
lo polsim d' eixas flors, prenas d' amor,
per poder barrejar quan l' hora arrive
de mon cor ressecat, tota la pols.

JAEUME NOVELLAS DE MOLINS

NOVAS

Dilluns passat visità aquesta població don Francisco Pí y Margall.

Com á jefe del partit republicà federal, ó siga com á polítich, inaugura 'l Circul Federalista, assistí á un ápat y prengué part en un *meeting* en los Camps de Recreo. No cal dir que la ovació fou grossa per part de sos correlligionaris.

Com á ilustre advocat y pensador eminent visità las Casas Consistorials (ahont fou rebut per lo senyor Alcalde), l' Ateneo Sabadellés y altres importants edificis.

Ha comensat, donchs, já 'l *Carnestoltes polítich* que teníam anunciat. Y alló de la doble careta no falla.

Lo senyor Pí y Margall ja es fora.

Ara... ¿á qui li toca 'l torn?

Vingan en Cánovas, Castelar, Martos...

Y segueixi la broma que á tants curiosos treu de casa seua.

¡Tots fessin com nosaltres!

Molts son los periódichs de Espanya y de l' Estranger que al ocuparse de las obras d' arquitectura realizadas ab motiu de la Exposició de Barcelona, fan calurosos elogis del imponent Restaurant del Park y del preciós Hôtel Internacional, deguts al eminent arquitecte catalá, don Lluís Domenech y Muntaner.

La darrera publicació que de tan genial artista s' ha ocupat es *El Globo*, de Madrid, qui publica un retrato seu de bastanta semblansa y una ben escrita biografía de la seua gloriosa carrera.

Després de enumerar lo diari madrileny los grants mèrits del senyor Domenech y Muntaner, com á home de ciencia, com á literat y com á artista, li dedica oportunament las següents frases que copiém ab molt de gust per pintar una de las notas mes característiques del nostre estimat amich:

"Sa activitat es tanta com son talent é inferior á sa modestia. L' autor d' aquestas ratllas ha vist moltes vegadas á 'n Domenech en las grants solemnitats celebradas ab motiu de la Exposició Universal, mitj amagat, volent passar desapercbut, mentres ensenyavan lo pit reclamant la millor part de sos llores molts altres homes que no aportaren á la grandiosa obra mes element que son amor propi."

De veras nos alegrém que aixís se fagi justícia á un dels homes que mes honran á Catalunya, tractantse sobre tot de un patrió tan entusiasmá com ell que forma sense reserves en la gran avansada del patriótic exèrcit catalanista.

Rebi nostre distingit amich la mes coral enhorabona.

Segons s' anuncia oficialment en altre lloch d' aquest número, aquesta tarde, á las 3 deu tenir lloch en lo local del *Centre Catalá* d' aquesta ciutat la reunió general de soci, pera elegir lo nou Consell general que ha de regir l' immediat any económic.

Extraordinari es lo número de forasters que s' han trobat á Barcelona lo diumenge y dilluns passat ab motiu de las festes de la Mercè.

Los carrers de la comptal ciutat se feren talment intransitables y en lo recinte de la Exposició arribaren á recullirshi en los dos días prop de 60,000 pessetas.

Inútil es fer constar que LO CATALANISTA veu ab inexplicable satisfacció 'l creixent éxit del Certámen Universal de Barcelona, que avuy está admirant á tot lo mon per sa grandiositat may somniada.

Ha sigut denunciat nostre apreciable colega de Barcelona *El Noticiero Universal* per la reproducció en sas planas de un brindis pronunciat á Vilanova en lo banquet dedicat pels federals al senyor Pi y Margall.

En aquest banquet hi havia un delegat del Gobernador Civil que deixá passar sense protesta 'l brindis en qüestió.

Ab tal motiu *El Noticiero* 's lamenta justament de sa denuucia que considera improcedent.

Sentim l' entrebanch del colega y li desitjém una absolució que estimém rahonable y natural.

En lo Palau de Ciencias de la Exposició Universal de Barcelona hi ha donat una importantíssima conferencia 'l célebre arqueòlech Com. Erculei, que ha sigut molt elogiat per la premsa de la capital.

La companyía de sarsuela que baix la direcció del celebrat tenor cómic don Francisco Puig actuá lo passat diumenge en lo Teatro dels Camps de Recreo, fará avuy son despidó, posán en escena per la tarde, l' episodi nacional en 2 actes, *Cádiz* y la popular revista *La Gran vía*; y per la nit la sarsuela en 3 actes *El corazón y la mano*.

Avuy tindrà lloch en lo Saló d' espectacles del Ateneo Sabadellés una escullida y variada funció composta del següent programa: primer, la pesa en un acte *El Premio Gordo*; segon, *El Polichinela*; y tercer, la sarsuela en un acte *Los Carboneros*.

La part instrumental corre á càrrech de la reputada orquesta *Muxins*.

Dos *corridos de toros* extraordinarias s' han verificat á Barcelona 'l diumenge y dilluns darrers.

Anunciadas ab molta requincalla y molt luxe, presentant la raresa de *lidarse* 8 toros de las principals ganaderías y *matant* quatre *espasas* dels de major *empuje*, las dos *corridos* han distat tant de ser dos plens que la Empresa del espectacle hi ha perdut ab ellas alguns mils duros.

Y aixó que en los días esmentats la gent forastera omplí la Exposició, tots los Teatres y fins los principals carrers de la capital. Y advertint també que la majoria dels concurrents als toros eran *castellans aficionados* y *extrangers curiosos*, dels quals se 'n desmayaren varias senyoras.

Fem constar tals circumstancias perque diuhen molt en pró de Barcelona. Los catalans van als toros quan n' hi han, (y n' hi han per desgracia) si no té altre espectacle que li cridi la atenció; pero d' altre manera, sa afició queda tan descandida que dona resultats com los que indiquém mes amunt.

¡Tan debó que arribés un día en que la falta de concurrents suprimís la bárbara festa en Catalunya!

Indici segur pera la regeneració social del Príncepat.

ANUNCI OFICIAL

CAIXA DE ESTALVIS DE SABADELL

Han ingressat fins aquesta fetxa 3,230 pessetas procedentas de 287 impositcions essent 6 lo número de nous imponents.

S' han tornat 7,368 pessetas 97 céntims á demanda de 9 interessats.

Sabadell 23 de Setembre de 1888.—Lo Director suplent, *Joaquim Casanovas*.

SECCIÓ DE ANUNCIS

ANTONI RAVENTÓS**SERRALLER***Especialitat en cadenas pera rodas de engranatge
de totes mides***PREUS MODICHS***BARCELONA. — Olm, número 27. — BARCELONA***CANSONS PERA PIANO Y CANT**

ORIGINALS DE

FRANCISCO ALIÓ*ab ilustracions del mateix*

Lo cuaderm elegantment encuadernat se ven á Barcelona en los principals magatzéms
de música y en las llibrerías de Duran y Bori, Lopez, Puig y Verdaguer.

OBRA NOVA **J Á U M E** **NOVELA CATALANA**

PER

JOSEPH PIN Y SOLER

Se ven á Barcelona en las llibrerías de Lopez, Verdaguer, Puig y
Durán y Bori, Magatzém de paper de Joan Almirall, Primpcesa, 16, y
en la Administració de *La Renaixensa*, Xuclá, 13, baixos.

En Sabadell pot demanarse en lo Taller de Imprempta y Encuader-
nacions de Joan Comas, Capmany, 18.

PREU: 4 PESSETAS

Imprempta y Encuadernacions de Joan Comas Faura, carrer de Capmany 18.—SABADELL